

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 75/2012-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Obce D., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 7/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Obce D. o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2011 doručená sťažnosť Obce D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 7/2007 (ďalej len „namietané konanie“).

Z obsahu sťažnosti, ako aj z obsahu spisu vyplýva, že okresným súdom je pod sp. zn. 2 T 7/2007 vedené trestné konanie proti obžalovaným M. S. a O. S. pre trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 5 Trestného zákona, ktoré začalo 12. januára 2007 podaním obžaloby Okresnou prokuratúrou Michalovce. Sťažovateľka v konaní vystupuje na strane poškodenej (uplatňuje si náhradu škody v sume 149 372,63 €).

Sťažovateľka tvrdí, že „Postup odporcu (okresného súdu, pozn.) v uvedenom trestnom konaní nezodpovedá jeho povinnosti efektívneho konania a vyvedenia zodpovednosti voči osobe, ktorá je obžalovaná z trestného činu.

Sťažovateľka, ktorá vystupuje na strane poškodeného, sa domnieva, že odporca svojim dlhodobým neefektívnym konaním v trestnej veci, odopiera sťažovateľke spravodlivosť.

Sťažovateľka je oznamovateľkou skutočností nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin v trestnom konaní, vedenom proti bývalému starostovi obce D. a konateľovi spoločnosti R. s. r. o...

Sťažovateľke, ako poškodenej v predmetnom konaní, bolo zasiahnuté do jej vlastníckeho práva. Tento zásah bol spôsobený trestným činom sprenevery podľa § 213 ods. 1, ods. 4 písm. a). Sťažovateľke bola, podľa § 125 ods. 1 Trestného poriadku, uvedeným trestným činom spôsobená škoda veľkého rozsahu, a to vo výške 149 372,63 €. Práve odstránenie prietahov v uvádzanom konaní a rozhodnutie Okresného súdu Michalovce vo veci samej, jednak odstráni stav právnej neistoty sťažovateľky, a jednak jej umožní hospodáriť so svojim majetkom, tak ako jej to za povinnosť ukladajú vyššie uvedené zákonné ustanovenia Zákona o majetku obci, a teda vynaložiť tiež nemalé finančné prostriedky v prospech všetkých obyvateľov obce D.

V súčasnej neľahkej situácii, v ktorej sa nachádza sťažovateľka ako aj iné obce na Slovensku, je suma 149 372,63 € veľmi významnou časťou rozpočtu obce.

Sťažovateľka si zároveň uplatnila nárok na náhradu škody vo výške 4 500 000,- Sk (149 372,63 €).

Účel základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je predovšetkým odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa, sa aj v trestnom konaní sleduje konaním a rozhodovaním príslušných orgánov v primeranej lehote. Vzhľadom na uvedené, sťažovateľ namieta doterajšiu dĺžku trestného konania.

Sťažovateľka uznáva, že sa konanie niekoľkokrát odročilo aj na návrh jej právnej zástupkyne. Po podaní prvej žiadosti o odročenie pojednávania právnou zástupkyňou sťažovateľky zo dňa 18. 6. 2007, nariadil Okresný súd Michalovce nové pojednávanie až po takmer 4 mesiacoch na deň 24. 10. 2007. Z dôvodu kolízií pojednávani právnej zástupkyne sťažovateľky, bolo na jej žiadosť pojednávanie nariadené na deň 24. 10. 2007, odročené na neurčito. Je potrebné zdôrazniť, že práve právna zástupkyňa sťažovateľky, požiadala Okresný súd Michalovce o nariadenie nového termínu hlavného pojednávania, keďže ten nebol nariadený ani po takmer 4 mesiacoch po jeho poslednom odročení. Právna zástupkyňa sťažovateľky potom navrhla odročiť pojednávanie už len v jednom prípade, a to dňa 18. 6. 2008.

Na základe uvedeného možno sťažovateľke pripísať len minimálny podiel na dĺžke konania. Je zrejmé, že prieťahy v konaní boli spôsobené Okresným súdom Michalovce, tým že nové pojednávania navrhoval až po dobe 4 mesiacov.

Sťažovateľka si uvedomuje, že pri posudzovaní postupu okresného súdu, nie je úlohou ústavného súdu nahradzovať jeho činnosť a určovať, aký optimálnejší postup v konaní trestná vec vyžadovala. Úlohou ústavného súdu je zistiť, či konkrétny postup okresného súdu nie je z hľadiska naplnenia základného práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy svojvoľný, alebo zjavne neodôvodnený. Okresný súd nijako neprispel k odstraňovaniu právnej neistoty sťažovateľky, ktorý je od neho možné očakávať.

Za zbytočné prieťahy v konaní okresného súdu v trestnom konaní považuje aj dobu jeho absolútnej nečinnosti v trvaní 2 rokov a takmer 3 mesiacov. Okresný súd Michalovce po odročení pojednávania vo veci 2 T 7/07 z dňa 2. 9. 2009, až do dnešného dňa nestanovil nový termín hlavného pojednávania...

Sťažovateľka si uvedomuje, že v predmetnom konaní nepodala predsedovi Okresného súdu Michalovce sťažnosť na prieťahy v konaní, teda právny prostriedok na ochranu svojich základných práv a slobôd: Hoci sťažovateľka nespĺnila podmienku, podľa § 53 ods. 1 citovaného zákonného ustanovenia, postupovala tak len preto, že predseda senátu, ktorý prejedáva vec pod sp. zn. 2 T 7/07, je zároveň predsedom Okresného súdu Michalovce. To znamená, že sťažnosť na prieťahy v konaní, vedenom JUDr. M. S., by vybavoval on sám.

Sťažovateľka preto predpokladá, že by JUDr. M. S., v pozícii predsedu Okresného súdu Michalovce, zaujal vo veci rozdielne stanovisko. Nepredpokladá, že na primeranosť a plynulosť konania by zvolil iný postup pre aký sa už on sám rozhodol.

Vzhľadom na uvedené je sťažovateľka presvedčená, že táto skutočnosť je dôvodom hodným osobitného zreteľa, ktorý predpokladá aj § 53 ods. 1 zákona...

Sťažovateľka je presvedčená, že konanie Okresného súdu Michalovce nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu konania, ale naopak, konanie bezdôvodne predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľke.

Ako vyplýva zo skutočností uvedených v článku I. tejto sťažnosti, v postupe Okresného súdu Michalovce je obdobie, kedy nevykonáva žiadnu aktivitu smerujúcu k skončeniu konania.

Vec je súčasťou štandardnej agendy všeobecných súdov. Podľa názoru sťažovateľky nie je vec právne ani skutkovo zložitá. Preto nie je možné ospravedlniť dobu, počas ktorej mal Okresný súd Michalovce, vo veci právoplatne rozhodnúť.“

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľky na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru, bolo postupom Okresného súdu Michalovce vo veci sp. zn. 2 T 7/ 2007porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Michalovce pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľky.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 5000 EUR.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže odmietnuť aj sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Ústavný súd opakovane vyslovil, že pri sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v konaní pred všeobecným súdom, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou vyžaduje preukázanie využitia právneho prostriedku, na uplatnenie ktorého majú sťažovatelia právo podľa § 3 ods. 7 a § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Navyše, v danom prípade ide o trestné konanie, v rámci ktorého majú sťažovatelia tiež právo podať sťažnosť pre nečinnosť na nadriadenom súde podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle príslušných ustanovení zákona o súdoch zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04). Rovnako tak za účinný prostriedok ochrany základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd považuje aj sťažnosť na nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku (IV. ÚS 296/2010, II. ÚS 31/09). Účinnosť týchto právnych prostriedkov ochrany pred zbytočnými prietahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prietáhov a ustanovuje za také prietahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1

citovaného zákona]. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na § 64 ods. 1 zákona o súdoch, podľa ktorého „Účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní...“. V zmysle prvej vety druhého odseku citovaného zákonného ustanovenia „Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti.“. Napokon podľa § 64 ods. 3 zákona o súdoch „Ak orgán poverený vybavovaním sťažnosti zistí, že sťažnosť je dôvodná, prijme a zabezpečí vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ak je to potrebné, vyvodí za vzniknuté nedostatky voči zodpovedným osobám dôsledky.“.

Ústavný súd v prípadoch sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred všeobecným súdom, vyžaduje, aby sťažovatelia preukázali, že ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu podali sťažnosť proti porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v rámci sústavy všeobecných súdov a v trestnom konaní, príp. aj podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku.

V súvislosti s už uvedeným ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka rešpektuje a uznáva, že v doterajšom priebehu namietaného konania nepodala sťažnosť na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch ani sťažnosť pre nečinnosť okresného súdu podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku. Sťažovateľka ale zároveň žiada, aby ústavný súd v jej veci uplatnil postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde, vzhľadom na skutočnosť, že predsedom okresného súdu je JUDr. M. S., ktorý je zároveň predsedom senátu v predmetnej

trestnej veci, a preto nepredpokladá, že by podanie sťažnosti, ktorú by vybavoval on sám, v jej prípade napomohlo odstráneniu zbytočných prietáhov v konaní.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o súdoch sťažnosti na predsedu súdu vybavuje predseda súdu vyššieho stupňa.

Podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prietahom v príprave pojednania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prietahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa odseku 4, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu.

Podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku ak súd urobí úkony trestného konania uvedené v sťažnosti pre nečinnosť do pätnástich pracovných dní po jej obdržaní a informuje o tom sťažovateľa, hľadá sa na takúto sťažnosť pre nečinnosť ako na vzatú späť, ak tento sťažovateľ v priebehu piatich pracovných dní od doručenia oznámenia nevyhlási, že na svojej sťažnosti pre nečinnosť trvá. O tom ho treba poučiť.

Podľa § 55 ods. 5 Trestného poriadku o sťažnosti pre nečinnosť uvedenej v odseku 3 musí rozhodnúť senát nadriadeného súdu do piatich pracovných dní od prevzatia veci. Ak

- a) zo strany súdu nedošlo k priet'ahom, s'ťažnosť pre nečinnosť sa zamietne,
- b) je s'ťažnosť pre nečinnosť opodstatnená, nadriadený súd určí primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu.

Z citovaného § 63 ods. 2 zákona o súdoch vyplýva, že v danom prípade by s'ťažnosť na priet'ahy v konaní smerujúcu proti postupu okresného súdu v namietanom konaní bol príslušný vybavovať predseda súdu vyššieho stupňa (a nie predseda okresného súdu, ako predpokladá s'ťažovateľka, pozn.). Rovnako tak o s'ťažnosti pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku by v danom prípade bol príslušný rozhodovať nadriadený súd (senát nadriadeného súdu).

Z uvedeného vyplýva, že dôvod, pre ktorý podľa svojho tvrdenia s'ťažovateľka neuplatnila právne prostriedky podľa príslušných ustanovení zákona o súdoch a Trestného poriadku na ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neobstojí, a preto ho ústavný súd v danom prípade nemôže považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní konštatoval, že s'ťažovateľka nevyužila v doterajšom priebehu namietaného konania právne prostriedky na ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré jej zákon o súdoch a Trestný poriadok účinne poskytujú, a preto s'ťažnosť odmietol ako neprípustnú (§ 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Nad rámec toho uznesenia ústavný súd zdôrazňuje, že ak okresný súd po predchádzajúcom uplatnení s'ťažnosti podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch, príp. s'ťažnosti podľa čl. 55 ods. 3 Trestného poriadku naďalej bude v namietanom konaní nečinný, resp. nebude postupovať efektívne (a to už aj vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania), nebude nič brániť s'ťažovateľke v tom, aby opätovne podala s'ťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2012